

(The National Interest, March 18, 2011)

Саудијски лоби контролише америчку спољну политику. И то угрожава нашу националну безбедност

Иако можда има истине у изреци да се "супротности привлаче", срећан и дуговечан однос мора бити заснован на заједничким вредностима, поштовању и заједничким интересима. Да ли Америка и диктатори Саудијске Арабије деле такву основу за дуготрајну везу? Како ће муслимани ценити наш брак са Ал-Саудијцима [\[1\]](#) у актуелној клими протеста против аутократске владавине на Блиском Истоку и у Северној Африци?

Нема сумње да се мало тога може сврстати у рубрику о заједничким вредностима:

Политичке слободе: Саудијска Арабија нема устав, нема представничку владу, нема слободну штампу и нема слободу окупљања. Саудијски министар спољних послова недавно је рекао да ће Саудијска Арабија "одсећи сваки прст", који буде подигнут у знак протеста. Ко су владари Саудијске Арабије? Године 1932, Абдул-Азиз Ал-Сауд користи мач, преваре и издаје да би ујединио бројна зараћена племена. Тако породица Ал-Сауд види Саудијску Арабију као сопствени ранч, како рече један саудијски принц: "Мој деда је то мачем задобио. И други су могли то да ураде. Али нису. То је наше."

Верска слобода: Цркве и синагоге су забрањене у Саудијској Арабији, дозвољене су само џамије; у ствари, странци су слати у затвор због слављења Божића у својој кући. Са око 85 одсто Саудијаца који исповедају сунитски ислам, шиитски муслимани су потчињени, економски потлачени и третирани као отпадници. Саудијски фундаменталисти финансирају ширење радикалног ислама путем медреса, са мржњом

према свему америчком. Ништа од овога не узнемирава Ал-Саудијце пошто САД и Ватикан не рекламирају у јавности ову верску дискриминацију да се Ал-Сауди не би наљутили. У светлу такве дискриминације, изгледа иронично да Ал-Сауд краљеви, почев од Фахда и сада Абдулаха, представљају себе као "чуваре две свете џамије", док Куран каже: " У религији не сме бити гриже савести". Ослањају се на легитимност ислама, док јединство људског рода и социјална и економска правда, које представљају суштину исламског учења, бивају замењене њиховом антитезом.

Економска једнакост и слобода: Супротно свему што пише у Курану и примеру пророка Мухамеда, Ал-Сауди су деспоти и нема им премца. Док нафта која лежи под земљом припада свим Саудијцима ове и будућих генерација, Ал-Сауди се понашају као да је она њихова и само њихова. Краљ и старији принчеви узимају из трезора шта год пожеље. Све велике државне уговоре потписује саудијски принц као заступник, узимајући провизије које умеју да буду и вулгарно непристојне. У најмање једном случају војног уговора у висини од више милијарди долара, "анекси уговора" су у кратком временском року премашили првобитно уговорен износ, што је згрануло и самог америчког војног аташеа у Саудијској Арабији. Али као и обично када се ради о Ал-Саудијским главешинама, америчка амбасада заташкала је случај. Да ли су Ал-Сауди најбољи бизнисмени у свету или су они просто корумпирани? Док се Ал-Сауди ваљају у невероватној раскоши, неки саудијски шиити немају текућу воду а око 25 одсто младих не може да нађе посао. Ал-Сауди троше наслеђе свих Саудијаца. Шта се то догодило са исламским правилом да би владари требало да живе на исти начин као и најсиромашнији у њиховом краљевству?

Али, можда Америка мора да стоји на страни Саудијске Арабије 'у интересу националне безбедности'? Не би се рекло.

Саудијска куповина кинеских ракета пружа најбољи пример непоузданости Саудијске Арабије као савезника, као и неспремности САД да се замере Ал-Саудима без обзира на последице. Средином 1980-их, два млађа принца кренули су на тајну мисију у Кину, мењали авионе, итд, како би избегли да их примете САД. Тамо су купили кинеске ракете дугог домета које су дизајниране за нуклеарне бојеве главе. САД су ово откриле 1988. године. Вашингтон је био ужаснут оним што је било виђено као нова осовина између Ријада и Пекинга.

Амерички Стејт департмент је затражио од америчког амбасадора у Ријаду, Хјума Хоран а, да преда демарш (званични став владе) саудијском краљу. У међувремену, саудијски амбасадор у Вашингтону (игром случаја, један од два принца који су путовали у Кину),

обратио се администрацији без знања амбасадора Хор

а

на са неким објашњењем инцидента, а са друге стране обавестио свог стрица-краља да је инцидент испеглан. Када је амбасадор Хор

а

н дошао у палату и испоручио демарш краљу, овај је бесно одбрусио амбасадору да је шиитско псето, рекавши му да напусти његову земљу. Хор

а

н је напустио Саудијску Арабију и био замењен. Откуд такав краљевски гнев? Хор

а

нов биолошки отац је био шиит и краљ је очигледно помислио да је Хор

а

н испоручио демарш у супротности са жељама Стејт департмента. Амбасадору Хор

а

ну је речено да никада не обелодани овај догађај јер би изазвао у САД варнице непријатељства против Саудијске Арабије. Каријера Хор

а

на, понајбољег Арабисте у Стејт департменту, била је у суштини уништена, а да ни Стејт департмента ни Бела кућа нису ни зуцнули! Да ли би САД прихватиле такво понашање неке друге земље према америчком амбасадору? Нормално опремљене да носе нуклеарне бојеве главе, ове ракете имају домет преко 1,000 миља, чиме су способне за постизање циљева не само у Техерану, већ и у Израелу. А шушка се да су 2005. године Ал-Сауди купили још прецизније и поузданије моделе дугог домета.

Основа америчко-саудијских односа је урбани мит који промовишу присталице Ал-Сауда у Вашингтону, а који гласи отприлике овако: Ал-Сауди ће наставити да испоручују нафту. Ако би били збачени, "фундаменталисти" ће преузети ствар у своје руке. Они ће уцењивати САД. Светска економија ће бити талац и ми ћемо морати да попустимо пред њиховим захтевима.

Овај мит има толико рупа да није лако знати одакле почети. За почетак, не треба заборавити да је управо краљ Фејсал (Ал-Сауд!) стајао иза арапског нафтног ембарга из 1973. године. Ни муле у Техерану ни револуционарни Каракас нису никада кренули путем ембарга. Саудијској Арабији су неопходни приходи од нафте. Иран, Венецуела, Русија, Ангола, и заправо све земље, сву нафту на располагању продају ономе ко жели да је купи. Нема разлога да се верује да би ико ко би заменио Ал Сауде ограничио испоруке. Нема разлога ни да верујемо да ће они бити против запада. Муслимани не желе владу налик оној у Ирану; у ствари, катастрофа као што је влада у Ирану допринела је обесхрабривању теократије у корист демократије.

Шта је са нашим извозом у Саудијску Арабију? Да ли је он толико важан за нашу економску егзистенцију? Наравно, могли бисмо продати мање оружја. Мања продаја оружја може да значи само да ће мање оружја dospети у погрешне руке и да га неће користити диктатори како би опстали на власти. Толико о томе и то уопште није лоше. Саудијска Арабија би могла онда да користи своје богатство да развије сопствену економију, да напредује, обезбеди радна места и учини сав свој народ срећним.

Када су у Тунису избили протести, Вашингтон је у почетку наступио опрезно, позивајући на дијалог и уредну транзицију. Али када су демонстрације букнуле у Египту и када су силеције напали, повредили и усмртили мирне демонстранте, Обамина администрација је напустила опрез, позивајући Мубарака да се повуче.

Либијски устанак је био другачији. Ношена импулсом из Египта, са почетним успехом опозиције и без блиских веза са пуковником Моамером Гадафијем, реторика америчке администрације је снажно навијала за опозицију. Чак и акције САД којима се позивало на замрзавање либијских актива и санкције ишли су далеко испред свих. Ал-Сауди мора да су нервозно гледали кад је Гадафијев режим најпре кренуо у колапс, али мора да су одахнули када је Гадафи искористио свој арсенал да масакрира демонстранте – док је свет гледао, причао, али није ништа чинио. Америчка реторика промењена је у захтев за прекид ватре. Захтеви за одлазак Гадафија престали су безмало чим су се појавили. Ал-Сауди су научили важну лекцију. Изађите пред демонстранте са надмоћном снагом. Згромите их. Ако је тако мало акције предузето против Гадафија, онда се апсолутно ништа неће десити Ал-Саудима који имају тесне везе са САД, и притом седе на нафти која је потребна целом свету. Зато су одлучили да крену у офанзиву у Бахреину. Али најпре нешто мало позадине у вези са Бахреином и GCC [\[2\]](#).

Када је 1981. године формиран GCC, представљен је свету као један од бројних економских и политичких савеза. Али, јасно је да је политичка димензија била преовлађујући фактор јер су њихове економије биле комплементарне. Чланови нису били равноправни. Становништво Саудијске Арабије је било веће од укупне популације осталих пет чланица. Кувајт је ипак желео да докаже своју важност и није хтео да се стави под Саудијску доминацију. Али све се променило после првог рата у Заливу: владајућа породица Ал-Сабахи су постали млађа браћа Ал-Сауда. Унутар GCC

, Катар је данас једини камен у Саудијској ципели. Оман се држи по страни. УАЕ следе курс Ал-Саудијаца. А Ал-Калифи у Бахреину представљају саудијске марионете, са

заједничким учешћем у судијским оф-шор нафтним пољима и уживајући додатну финансијску подршку зато што следе саудијски курс. Зашто? Преко 70 одсто становника Бахреина су шиити, док владајући сунити чине мање од 30 одсто. Шиити у Бахреину су потлачени и подјармљени економски и социјално, и Ал-Сауди желе да одрже такво стање с обзиром на кратко растојање на превлаци ка Саудијској Арабији и велики број саудијских шиита који живе у нафтом богатој Источној провинцији. Дакле, након што су видели да Гадафи некажњено користи претерану силу, мора да су Ал-Сауди одлучили да крену његовим стопама. Послали су војнике у Бахреин да "поврате ред и закон." Али су заборавили на пар ствари. Иран не може, и неће, допустити да ово прође без одговора. У време шаха Иран је полагао историјско право на Бахреин. Нешто скорије, под влашћу мула, утицајни чланови режима помињали су ово право. Иако се шах својевремено сложио да ће поштовати међународну арбитражу, никада није имао намеру да дозволи да Бахреин постане саудијска марионетска држава. Штавише, шиитска већина у Ираку деценијама је патила под Садамом Хусеином и добро знају како изгледа бити потчињен бруталној мањини. Сада када су им враћена права, они не могу да посматрају како бахреински шиити и шиити у источној Саудијској Арабији пате на исти начин. Чак ће и велики ајатолах Систани, најцењенији живи шиитски свештеник, можда бити приморан да изрази своје мишљење.

И док је Саудијска Арабија као никада пре отворена за непријатељске односе са Ираном и Ираком, Ал-Сауди су довели у неприлику и САД. Дана 16. марта, најмање шест мирних протестаната је убијено у Бахреину. Најалармантнији видео који је кружио интернетом приказује како је један невин средовечни демонстрант упуцан без разлога.

Изненађујуће, Ал Џазира се уздржала од приказивања овог запаљивог видеа, па се може претпоставити да се чак и Катар уздржао од иритирања Ал-Сауда који се могу осетити сатераним у угао. Ако Обамина администрација и САД ишта значе, администрација мора употребити исти ниво реторике против Саудијске Арабије и владе Бахреина као и онај који је користила против Мубарака. У супротном то неће бити тако лако заборављено у Ирану и Ираку. Чак је и шеф комисије УН за људска права назвао бахреински (који би врло лако могао бити и саудијски) третман демонстраната противзаконитим и шокантним, а преузимање болнице од стране војске дефинисао је као кршење међународног права.

Пошто амерички меци, америчке пушке и од Американаца обучени војници убијају мирне Бахреинце, америчко пролеће у муслиманском свету постаје зима незадовољства коју администрација никада није била предвидела. У великој мери то је због нетраженог укључивања Ал-Сауда у интервенцију. Рећи да САД немају никакав утицај на Ал-Саудијце је лаж. Ал-Сауди остају на месту господара саудијске нафте уз помоћ САД. Ако желимо да се демократски идеали укорене у арапском и муслиманском свету,

морамо почети са променама у Египту и Саудијској Арабији. Ако други арапски диктатори виде да Гадафи остаје на власти, а потом и Калифи и Ал-Саудијци, онда ће сваки арапски диктатор некажњено убијати своје поданике. Шта би онда задржало Мубарака, или његовог сина да се врате на власт у Египту? Мржња према САД ће бити већа неко икада. Вашингтон ће постати небитан у пословима на Блиском истоку, док ће муле у Техерану и ликови попут Муктада Ал-Садра у Ираку постати регионални господари.

Зашто је администрација толико везана за Ал-Сауде и тако оклева да стане иза легитимних права већине у Бахреину, шиита у Саудијској Арабији или свих саудијских грађана који желе представничку владу? Једноставно речено, у питању је моћ саудијског лобија у Вашингтону – финансије, нафтна и индустрија оружја, професионални лобисти, највиши званичници САД, па чак и медији. Где су овде они амерички медији који су осветлили грехове Мубарака и његове породице кад је пао у немилост, као и милијарде које у иностранству држи Гадафијев клан? Зашто не извештавају о суровим поступцима Саудијаца и бахреинских власти, о томе како Ал-Сауди пљачкају саудијско богатство, о вулгарно раскошним палатама и украденим милијардама наспрам којих Мубараково уточиште личи на убоги кућерак? Време је да се призна да наш брак са Ал-Саудима угрожава нашу националну безбедност.

Хосеин Аскари је професор међународног бизниса и међународних односа на Универзитету Џорџ Вашингтон

(Превод: **Василије Д. Мишковић**)

[1] Владајућа фамилија у Краљевини Саудијска Арабија од уједињења 1932. (краљ, председник владе и сви важнији функционери), оснивач династије Абдул Азиз Ал Сауд, познат под именом Ибн Сауд, прим.прев.

[2] [GGCC - Gulf Cooperation Council](#) , Заливски савет за сарадњу, прим.прев.